

MAGASIN- OG UKEPRESSEFORENINGEN

Kultur- og kirkedepartementet
Medieavdelingen
Postboks 8030 Dep
0030 Oslo

Oslo, 13. april 2007

Høring: Lovfesting av redaksjonell uavhengighet **Magasin – og Ukepresseforeningen**

Magasin- og Ukepresseforeningen (MUF) er overrasket og stiller seg uforstående til at Kultur- og kirkedepartementet (KKD) ikke har invitert interesseforeningen for 70 av landets magasiner og ukeblader inn blant høringsinstanser til høringsnotatet om lovfesting av redaksjonell uavhengighet. Ukepressen er en stor og viktig del av norsk medie verden og leses av nær 1,3 millioner mennesker hver dag. MUF mener departementet vil ha utbytte av ukepressens vurderinger. Når foreningen tross departementets manglende invitasjon, ønsker å tilkjenne våre synspunkter er det fordi lovforslaget vil ha stor betydning også for de mange magasiner og ukeblader MUF representerer. Det vil gjelde enten lovforslaget legges fram i sin nåværende form, eller om det bearbejdes og utvides til å omfatte både magasin- og ukepressen og fagpressen, samt andre nye medier som det er uklart om lovforslaget vil omfatte.

Støtter – betinget

MUF viser til departementets høringsnotat om lovfesting av prinsippet om redaksjonell uavhengighet - med en, etter vår mening, unødvendig kort høringsfrist.

Magasin – og Ukepresseforeningen (MUF) støtter forslaget om å lovfeste prinsippet om redaksjonell uavhengighet i mediene. Støtten gjelder selv om loven er tenkt å ha en symbolfunksjon uten sanksjoner, men er betinget av betydelige forbedringer både i lovtekst og forarbejdet. Ikke minst viktig er det å sikre at loven også omfatter fagpresse og magasin- og ukepresse.

Det å lage en lov for bare en begrenset del av mediene, strider mot det som lå som en av grunnpremissene i Ytringsfrihetskommisjonens innstilling, at ytringsfrihetslovgivningen skal være ”medienytral”. Dette er et svært viktig prinsipp, fordi ytringsfriheten må omfatte alle medier på lik linje. Lovforslaget slik det er utformet i dag, bryter med denne forutsetningen.

Det er svært viktig å understreke at MUF mener de publikasjoner som bør omfattes av loven ikke bare vil ha Redaktørplakaten innarbejdet i sin grunnleggende yrkesetikken. De vil også favne videre enn departementets uttrykk ”medieforetak”. Objektet for loven bør etter MUFs syn derfor være det enkelte medium, og vi forslår derfor at departementets uttrykk byttes ut med ”journalistiske medier”.

Når departementet selv presiserer på s. 17 i høringsnotatet at praksis etter denne plakaten vil kunne gi veiledning med hensyn til rekkevidden av redaktørens myndighet etter loven, er det etter vår oppfatning lite konsekvent av departementet likevel å avgrense lovens virkeområde mot sentrale medieaktører der prinsippet om redaksjonell uavhengighet i dag er institusjonalisert.

Lovregulering vil få som konsekvens at medieeiere ikke kan oppheve prinsippet om redaksjonell frihet ved å melde seg ut av presseorganisasjonene eller oppstille strengere vilkår i redaktørens ansettelseskontrakter. Med loven i hånden vil redaktører og journalister i fremtidige tvister vedrørende den redaksjonelle frihet stå i en langt sterkere posisjon, og kan bringe den rettslige konflikten inn for en domstol. Slik gjeldende rett er tolket, har dessverre pressens forståelse av Redaktørplakaten ikke

MAGASIN- OG UKEPRESSEFORENINGEN, TOLLBUGT. 27, 0157 OSLO,

E-POST: KET@MUF.NO, TELEFON: +47 97 67 12 54, ORG.NR: 980043304

blitt tillagt tilstrekkelig vekt av domstolen, jf. for eksempel den såkalte MC-fotosaken II Rt 2000 s. 234. Med en lovfesting vil derimot prinsippet være ubestridt.

Straffeloven

MUF mener det er viktig ikke å underkjenne den viktige symbolbetydningen det vil være å lovfeste redaktørers rettigheter og plikter i en egen lov, i tillegg til straffelovens bestemmelser og de avtaler som er framforhandlet mellom pressens organisasjoner. Når departementet gjennom lovutkastet presiserer at ukepresse og fagpresse ikke skal omfattes av loven, innebærer det at loven vil være en innsnevring i forhold til straffelovens anvendelsesområde. Denne problemstillingen er overhode ikke berørt i departementets høringsnotat.

Det bør være samsvar mellom hvilke medier som omfattes av straffelovens bestemmelser og de som omfattes av en lov om redaksjonell uavhengighet. Spesielt viktig blir dette når KKD viser til straffeloven som en sanksjonsmulighet dersom overtredelse av loven skal gis juridisk konsekvens.

Redaktøransvaret forutsetter en fri og selvstendig stilling for redaktøren. Uten en vid redaksjonell frihet vil det være lite rimelig å pålegge redaktøren et så vidtgående ansvar som det er gjort i straffeloven kapittel 43. Det bør etter MUFs syn være en nær sammenheng mellom det regelverket som oppstiller ansvaret og det som regulerer friheten.

Redaktører tilknyttet fag- og ukepressen må naturligvis følge ansvarsreglene i straffeloven. Det er vår oppfatning at departementet må forholde seg til de begreper og tolkninger som er etablert, og i forlengelsen av dette også lar redaktørene i disse mediene få tilsvarende frihet etter lov om redaksjonell uavhengighet. Vi mener derfor sterke reelle grunner tilsier at de mediene som i dag har et lovbestemt redaktøransvar, også blir omfattet av en lovbestemt redaksjonell frihet.

Medieeierskapsloven

Når KKD i høringsnotatet 9 henviser til at "(...) medieeierskapsloven og prinsippet om redaksjonell uavhengighet kompletterer hverandre og til sammen kan utgjøre et effektivt vern av redaksjonenes uavhengighet", blander departementet etter MUFs syn kortene. Medieeierskapsloven er en lov som angår eierskap, altså den økonomiske drift og eierfunksjonene i mediene, ikke redaksjonelle forhold.

Om det er en kommersiell, sterk og stor eller liten eier, har ikke noe med det som lovforslaget om redaksjonell uavhengighet angår. Det gjelder også i magasin- og ukepresse og fagpresse. Det vil etter MUFs syn være en gal lovanvendelse dersom medieeierskapsloven trekkes inn i forhold til loven om redaksjonell uavhengighet.

Ukepresse og fagpresse

Tross den prinsipielle støtte er MUF sterkt kritisk til deler av høringsnotatet og lovforslaget. Spesielt oppfattes det som gammeldags og arrogant at KKD avfeier fagpressen og magasin- og ukepressens betydning og uttrykker ønske om at loven ikke skal omfatte disse store publiseringskanalene. Som tidligere vist til, blir avgrensningen uforenlig med straffeloven som også omfatter disse publiseringskanalene.

Avgrensningen står også i motsetning til departementets overordnede ønske slik det kommer til uttrykk i punkt 4.1 der det heter: "...nødvendigheten av å sikre at det videreføres i tradisjonelle medier og knesetter i elektroniske medier."

I høringsnotatet s. 13 slås det i femte avsnitt fast at ”..begrepet vil også innebære en avgrensning mot publikasjoner som i mindre grad publiserer allment nyhets- og aktualitetsstoff, for eksempel den mer underholdningspregede ukepressen”. Det blir svært misvisende når KKD slik vil unnta ukepressen fra lovvernet ved å avfeie den som betydningsløs.

Dersom det er departementets oppfatning at intet av magasin- og ukepresse eller fagpresse skal omfattes av lovforslaget, vil det bety at forslaget i tillegg til å legge til grunn en gammeldags og uvitende medieforståelse, vil bygge på en arrogant og kvinnediskriminerende holdning til nyhetsformidling og samfunnsdebatt.

I gjennomsnitt leser hver nordmann tre ukeblader eller magasiner, hver uke, hver femte nordmann hver dag. Spesielt leser mange kvinner ukeblader og magasiner. En undersøkelse Synovate MMI utførte høsten 2006, viser at fire av fem lesere av ukeblader og magasiner får størst utbytte av denne lesingen ved å lære om matvarer og matoppskrifter, syv av ti lærer om samfunnet og om kultur. Lesere med lavere utdanning, lavere lønnsnivå og bosatte i distriktene er overrepresentert blant ukepressens lesere.

Det er forstemmende når departementet i utgangspunktet uttrykker seg slik at det kan forstås som at kvinners lesestoff verken har allmenngyldig eller samfunnsaktuell betydning, men avfeies på s. 13 som ”...den mer underholdningspregede ukepressen”. En slik holdning bygger på en gammeldags og ubegrunnet oppfatning både av innholdet i ukepressens blader og av hvilket utbytte leserne får fra bladene.

Når departementet vil avgrense lovens virkeområde mot ukepresse og fagpresse er det ikke bare lite gjennomtenkt i forhold til Ytringsfrihetskommisjonen og i forhold til straffeloven, men også når det gjelder holdningen til mediens innhold og gjennomslagskraft.

Hva er ”allmenn nyhetsformidling”? Er det sakene eller mediet de publiseres i som avgjør det? Er reportasjer om kvinnes livssituasjon og boforhold under og etter bombingene i Libanon allmenn på avisepapir, men ikke i glansede blad som KK? Er motereportasjer allmenne nyheter i aviser men ikke i ukepresse? Er nyheter i ukepresse og fagpresse ikke allmenne før de siteres i dagsaviser?

Moderne lov

MUF mener en lov om redaksjonell uavhengighet ikke bare må utformes slik at den også dekker dagens medier og publiseringskanaler i tilstrekkelig grad, den må også ha gyldighet i forhold til framtidig utvikling.

I departementets definisjon av uttrykket ”dagsaviser” legges til grunn en begrepsbruk som stammer fra medieeierskapsloven § 3. I merknaden til denne bestemmelsen er det i Ot.prp. nr. 30 (1996-97) *Tilsyn med erverv i dagspresse og kringkasting* presisert at ”virkeområdet er avgrenset til de medier som i størst mulig grad spiller en rolle som meningsbærende medier” (vår understrekning). Det er kuriøst at departementet finner ”gratisaviser” mer meningsbærende enn fag- og ukepressen.

At departementet i forlengelsen av medieeierskapslovens argumentasjon skiller mellom medietyper i lovforslaget om redaksjonell uavhengighet, står uansett i klar motstrid til norsk rettspraksis og praksis fra Menneskerettighetsdomstolen (EMD). Når det gjelder det rettsvernet som pressen er gitt av disse domstolene, begrunnes det med pressens ”public watchdog-rolle” i saker av allmenn interesse. Det er altså ikke medietype, slik departementet foreslår, men hvilken type journalistikk som er avgjørende, og det er den meningsbærende journalistikk som er gitt et særskilt vern.

Publiseringskanaler

En viktig innvending mot høringsnotatet er at departementet heller ikke grunngir hvorfor lovbeskyttelsen skal begrenses til enkelte publiseringskanaler. Dette er særlig svakt når beskyttelsen skal gjelde uavhengig av de ulike publikasjonenes forhold til redaktørplakaten, jfr. den automatiske omfavnelsen av gratisaviser inn under lovvernet, uavhengig av form, innhold, målgruppe eller eiermessige aspekter for denne typen medier.

At departementet senere klargjør at enhver gratisavis bør omfattes av lovvernet, bidrar ikke til verken gode eller logiske grensedragninger for publiseringskanaler innenfor og utenfor lovvernet KKD setter opp, snarere tvert imot.

Ytterligere mangel på konsekvens er at lovvernet slik det defineres i utkastet, vil omfatte avisenes helgemagasiner, selv om de innholdsmessig er svært like magasin- og ukepressen. Derimot vil blader som bruker mye plass og ressurser på tilsvarende og samfunnsaktuelle reportasjer, som for eksempel Puls, Henne og Illustrert Vitenskap være utenfor loven. Grensedragningen gir grunn til å spørre om departementet kanskje har lagt til grunn at det er sammensetningen på eiersiden mer enn innhold i den enkelte publikasjon som skal avgjøre om en papirutgave inneholder nyhets- og aktualitetsstoff?

Dersom departementet opprettholder den innsnevring av hvilke medier og publiseringskanaler loven skal omfatte som er foreslått i høringsnotatet, vil det også medføre en høyst uklar situasjon for de medier og de publikasjoner som er avtalemessig bundet av redaktørplakaten gjennom medlemskap i en eller flere av pressens organisasjoner samtidig som de ikke omfattes av loven – og de medier og publikasjoner som er omfattet av loven.

Nettpublisering

KKD klarer heller ikke å trekke opp gode nok retningslinjer for ”elektroniske medier som har en reell kanalvokterfunksjon” samtidig som den vil begrense lovens virkeområde for papirutgaver til å gjelde dagspresse som er avtalerettslig bundet av redaktørplakaten.

Departementet har ikke formulert en tilstrekkelig vurdering av nettpublisering eller en avgrensning mellom ulike nettsider som skal/skal ikke omfattes av loven.

Når nye publikasjonskanaler som sms, video på nett, ipod, blogger oa. verken er omtalt eller vurdert i departementets høringsnotat, vitner det om et lite gjennomtenkt forslag fra KKD. Spesielt problematisk blir det når flere medieiere utgir stoff med betydelig sammenfall i innhold i flere publiseringskanaler.

Det samme gjelder redaktøransvar på nettet. Dette blir ekstra kildent ved at blant andre ukepressen i større og større grad tar i bruk nettet som publiseringskanal. Det skapes en meget uklar og forvirret situasjon for fagpressens og magasin- og ukepressens redaktører, både når noen i et og samme blad er beskyttet av loven (nettstedet) mens det ikke gjelder papirutgavens redaktører.

Det er også problematisk for redaktører som er ansvarlige for både papir- og nettutgaver. Disse vil dels være omfattet av loven, dels falle utenfor. Skillet vil gjelde også om det er ordrett samme sak som er offentliggjort i de to publiseringskanalene.

Det har skjedd store endringer både i form, innhold og antall publiseringskanaler i samtlige medie- og forlagshus uansett om de opprinnelig utga avis, ukeblad, magasin, radio eller tv. Nettpublisering kommer for de fleste i tillegg, sammen med publisering av video. Lovforslaget bør forbedres betraktelig innen det sendes Stortinget.

Hva skal loven gjelde?

Det er også problematisk at verken forslaget eller notatet egentlig definerer hva som forstås med ”den redaksjonelle virksomheten” og ”redaksjonelle spørsmål” i forhold til eiers interesse og mulighet for påvirkning.

MUF antar det er fordi disse og økonomiske og driftsmessige avgjørelser, flyter over i hverandre. Det synes å måtte være i denne gråsonen at konflikter mellom eiere og redaktører kan utvikle seg, mer enn eventuelle diskusjoner om hva som er ideologisk grunnsyn og lignende som i de fleste publikasjoners tilfelle er regulert i redaktørplakaten fremforhandlet av Norsk Redaktørforening og Mediebedriftenes Landforbund (MBL). Etter MUFs oppfatning vil det være tjenlig med en klarere grensdraging mellom disse sidene.

I departementets høringsnotat heter det:

Departementet legger til grunn at praksis etter Redaktørplakaten vil kunne gi veiledning med hensyn til rekkevidden for redaktørens myndighet etter loven. ....Men også andre former for inngrep bør etter omstendighetene kunne rammes av loven, i den grad de effektivt undergraver redaktørens uavhengighet i forhold til å bestemme den løpende redigeringen av mediet. For eksempel må adgangen til å formulere et grunnsyn og formål for virksomheten, jf. nedenfor, ikke kunne gis en så stram utforming at det i praksis undergraver formålet med reguleringen.

Det som imidlertid ikke avklares i dette punktet er hvor går grensen mellom hva som er redaksjonelle avgjørelser, og hva som er andre overordnede beslutninger, særlig økonomiske avgjørelser. Men det er her problemene vil kunne konsentreres.

Alternativ lovtekst i utkastets §§ 1, 2 og 3

a) Generelt

MUF ønsker et lovverk mest mulig detaljregulert, slik at det blir unødvendig for domstolen å trekke grensene for rekkevidden av prinsippet. Etter en dialog med både Norsk Redaktørforening, Norsk Fagpresses Forening og Mediebedriftenes Landsforening kommer vi her med et alternativt, felles forslag som vi mener vil gjøre rettstilstanden mer i tråd med gjeldende rett. Forslaget er etter vår oppfatning også langt mer forutsigbart enn det departementet legger opp til i sitt høringsnotat:

b) Alternativt forslag til bruk av begrepet ”medieforetak” – utkastets §§ 1, 2 og 3

Når det gjelder den lovtekniske gjennomføringen av prinsippet, er vi skeptisk til forslaget i loven om at ”*medieforetak*” skal sette rammen om lovens virkeområde. Objektet for loven bør etter vårt syn være det enkelte medium, og vi forslår derfor at uttrykket byttes ut med ”*journalistisk medium*”.

I begrepet ”*journalistisk*” vil det for det første ligge en avgrensning mot medier som har som eneste funksjon å fremme utgivers informasjonsbehov eller kommersielle interesse, for eksempel utgivelser med uredigert medlemsinformasjon, kun salgsfremmende kundepleie, markedsføring eller omsetning av egne produkter og tjenester. Med andre ord det departementet på s. 13 i høringsnotatet kaller ”reklamepublikasjoner”.

For det andre legger dette begrepet en forutsetning om at mediet følger de alminnelige journalistiske arbeidsmetodene, og følgelig at medlemsblader som kun fungerer som rene, uredigerte talerør for medlemsorganisasjoner og utgiver, faller utenfor definisjonen. For slike medier er Redaktørplakaten også i dag et ”fremmedelement”.

c) Dagsaviser – utkastets § 2 nr. 1

Som nevnt ønsker vi en lovgivning i samsvar med reglene om redaktøransvaret, det vil si ”*trykt skrift*” etter straffeloven § 10. Skulle dette begrepet bli endret med ny straffelov, vil samme endring finne sted i lov om redaksjonell uavhengighet.

Med denne nye definisjonen vil heller ingen av MUFs publikasjoner ekskluderes.

Vi foreslår dermed følgende alternative ordlyd i utkastets § 2 nr. 1:
”blad eller tidsskrift”

d) Elektroniske massemedier – utkastets § 2 nr. 3

På bakgrunn av at definisjonen av *”elektroniske medier”* må følge systematikken i utkastets § 2 nr. 1, vil de trykte skriftene i henhold til utkastets § 2 nr. 1 eller kringkastere etter utkastets § 2 nr. 2 som også har nettside, automatisk falle innenfor definisjonen i utkastets § 2 nr. 3. Inspirasjon til alternativ ordlyd har vi hentet fra den nye tvisteloven § 22-12 om kildevernsreglens anvendelse på slike medier. Også her vil den alternative definisjonen ikke ekskludere noen av MUFs medlemmer .

Vi foreslår derfor følgende alternative ordlyd i utkastets § 2 nr. 3:
”de elektroniske medier som i hovedtrekk har samme formål som de nevnt i nr. 1 og 2.”

Lovforslaget

Utkastet § 1 vil da lyde:

”Lovens formål er å sikre redaksjonell uavhengighet i journalistiske medium.”

Utkastets § 2 vil da lyde:

”Med journalistiske medier menes i denne lov

- 1. blad eller tidsskrift*
- 2. kringkastere, kringkastingsloven § 1-1 tredje ledd, og*
- 3. de elektroniske medier som i hovedtrekk har samme formål som de nevnt i nr. 1 og 2.”*

Utkastets § 3 vil få denne ordlyden:

”Et journalistisk medium skal ha en redaktør.”

EVALUERING

MUF vil foreslå at det foretas en bred evaluering av lov om redaksjonell uavhengighet i løpet av fem år etter at loven er vedtatt iverksatt, men hvor hovedfokus blir på lovens virkeområde med sikte på eventuelle nødvendige korreksjoner.

Med vennlig hilsen
Karen Eldbjørg Toven
Direktør
Magasin og Ukepresseforeningen